Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 7ης Νοεμβρίου 2019*

«Προδικαστική παραπομπή – Αρχή "ο ρυπαίνων πληρώνει" – Κοινοί κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας – Οδηγία 2009/72/ΕΚ – Άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 2 – Αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων – Χρηματοδότηση του ελλείμματος λόγω των ισχυόντων τιμολογίων – Φόροι που επιβάλλονται μόνο σε εταιρίες παραγωγής ηλεκτρισμού με χρήση πυρηνικής ενέργειας»

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-80/18 έως C-83/18,

με αντικείμενο τέσσερις αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Tribunal Supremo (Ανώτατο Δικαστήριο, Ισπανία) με αποφάσεις της 27ης Ιουνίου 2017, καθώς και της 10ης και της 18ης Ιουλίου 2017, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 6 Φεβρουαρίου 2018 και στις 7 Φεβρουαρίου 2018, στο πλαίσιο των δικών

**Asociación Española de la Industria Eléctrica (UNESA)** (C-80/18),

**Endesa Generación SA** (C-82/18)

κατά

**Administración General del Estado,**

**Iberdrola Generación Nuclear SAU** (C-80/18 και C-82/18),

και

**Endesa Generación SA** (C-81/18),

**Iberdrola Generación Nuclear SAU** (C-83/18)

κατά

**Administración General del Estado** (C-81/18 και C-83/18),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους E. Regan, πρόεδρο τμήματος, I. Jarukaitis, E. Juhász, M. Ilešič και K. Λυκούργο (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. Hogan

γραμματέας: L. Carrasco Marco, διοικητική υπάλληλος,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 28ης Φεβρουαρίου 2019,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η Asociación Española de la Industria Eléctrica (UNESA), εκπροσωπούμενη από τους J. C. García Muñoz και J. M. Mohedano Fuertes, abogados, επικουρούμενους από την M. C. Villaescusa Sanz, procuradora,

– η Endesa Generación SA, εκπροσωπούμενη από τους J. L. Buendía Sierra, F. J. López Villalta y Peinado, E. Gardeta González, J. M. Cobos Gómez και A. Lamadrid de Pablo, abogados,

– η Iberdrola Generación Nuclear SAU, εκπροσωπούμενη από τους J. Ruiz Calzado, J. Domínguez Pérez και L. Cazorla Prieto, abogados, επικουρούμενους από τον J. L. Martín Jaureguibeitia, procurador,

– η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον A. Rubio González και τη V. Ester Casas,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις O. Beynet και S. Pardo Quintillán, καθώς και από τον C. Hermes,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 8ης Μαΐου 2019,

εκδίδει την ακόλουθη

## Απόφαση

1 Οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 191, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, του άρθρου 3, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2009/72/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενεργείας και για την κατάργηση της οδηγίας 2003/54/ΕΚ (ΕΕ 2009, L 211, σ. 55), των άρθρων 3 και 5 της οδηγίας 2005/89/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Ιανουαρίου 2006, περί μέτρων διασφάλισης του εφοδιασμού με ηλεκτρισμό και περί επενδύσεων υποδομής (ΕΕ 2006, L 33, σ. 22), και των άρθρων 20 και 21 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).

2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο δύο ένδικων διαφορών εκ των οποίων η μεν πρώτη μεταξύ των Asociación Española de la industria eléctrica (UNESA) και Endesa Generación SA και της Administración General del Estado (Γενικής Κρατικής Διοικήσεως, Ισπανία), η δε δεύτερη μεταξύ των Endesa Generación και Iberdrola Generación Nuclear και της εν λόγω Γενικής Κρατικής Διοικήσεως, αμφοτέρων σχετικά με τη νομιμότητα των φόρων επί των αναλωθέντων πυρηνικών καυσίμων και των ραδιενεργών αποβλήτων που προκύπτουν από την παραγωγή ηλεκτρισμού με χρήση πυρηνικής ενέργειας καθώς και επί της αποθηκεύσεως των ως άνω πυρηνικών καυσίμων και αποβλήτων σε κεντρικές εγκαταστάσεις (στο εξής: φόροι επί της πυρηνικής ενέργειας).

## Το νομικό πλαίσιο

### *Το δίκαιο της Ένωσης*

*Η οδηγία 2005/89*

3 Το άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 4, της οδηγίας 2005/89 προέβλεπε τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν υψηλό επίπεδο ασφάλειας του εφοδιασμού με ηλεκτρισμό, λαμβάνοντας τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να διευκολυνθεί ένα σταθερό επενδυτικό κλίμα και προσδιορίζοντας τους ρόλους και τις αρμοδιότητες των αρμοδίων αρχών, περιλαμβανομένων των ρυθμιστικών αρχών, εφόσον απαιτείται, και όλων των σχετικών φορέων της αγοράς, και δημοσιεύοντας τις σχετικές πληροφορίες. […]

[…]

4. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι τα μέτρα που θεσπίζονται σύμφωνα με την παρούσα οδηγία δεν εμπεριέχουν διακρίσεις και δεν δημιουργούν αδικαιολόγητο βάρος για τους φορείς της αγοράς περιλαμβανομένων των νεοεισερχόμενων, και των εταιρειών με μικρά μερίδια αγοράς. […]»

4 Το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής όριζε τα εξής:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να διατηρήσουν ισορροπία μεταξύ της ζήτησης ηλεκτρισμού και της υπάρχουσας δυναμικότητας παραγωγής.

[…]»

5 Η οδηγία 2005/89 καταργήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2019/941 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουνίου 2019 (ΕΕ 2019, L 158, σ. 1).

*Η οδηγία 2009/72*

6 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2009/72 προβλέπει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία θεσπίζει κοινούς κανόνες που αφορούν την παραγωγή, τη μεταφορά, τη διανομή και την προμήθεια ηλεκτρικής ενεργείας, καθώς και την προστασία των καταναλωτών, με στόχο τη βελτίωση και την ολοκλήρωση ανταγωνιστικών αγορών ηλεκτρικής ενεργείας στην Κοινότητα. Ορίζει τους κανόνες για την οργάνωση και λειτουργία του τομέα της ηλεκτρικής ενεργείας, την ανοικτή πρόσβαση στην αγορά, τα κριτήρια και τις διαδικασίες που ισχύουν για τις προσκλήσεις προς υποβολή προσφορών και τη χορήγηση αδειών καθώς και για την εκμετάλλευση των δικτύων. Θεσπίζει επίσης υποχρεώσεις καθολικής υπηρεσίας και δικαιώματα των καταναλωτών ηλεκτρικής ενεργείας και αποσαφηνίζει τις υποχρεώσεις του ανταγωνισμού.»

7 Το άρθρο 3 της ως άνω οδηγίας, με τίτλο «Υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας και προστασία του πελάτη», ορίζει στις παραγράφους 1 και 2 τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν, βάσει της θεσμικής τους οργάνωσης και τηρώντας δεόντως την αρχή της επικουρικότητας, ότι, με την επιφύλαξη της παραγράφου 2, οι επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενεργείας λειτουργούν σύμφωνα με τις αρχές της παρούσας οδηγίας, με σκοπό την επίτευξη ανταγωνιστικής, ασφαλούς και περιβαλλοντικώς βιώσιμης αγοράς ηλεκτρικής ενεργείας, και δεν κάνουν διακρίσεις μεταξύ των εν λόγω επιχειρήσεων όσον αφορά τα δικαιώματα ή τις υποχρεώσεις τους.

2. Τηρώντας πλήρως τις οικείες διατάξεις της [Σ]υνθήκης, και ιδίως το άρθρο 86, τα κράτη μέλη μπορούν να επιβάλλουν στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ηλεκτρικής ενεργείας, χάριν του γενικού οικονομικού συμφέροντος, υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας οι οποίες μπορούν να αφορούν την ασφάλεια, συμπεριλαμβανομένης της ασφάλειας του εφοδιασμού, την τακτική παροχή, την ποιότητα και τις τιμές παροχής, καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της ενεργειακής αποδοτικότητας, της ενεργείας από ανανεώσιμες πηγές και της προστασίας του κλίματος. Οι υποχρεώσεις αυτές πρέπει να ορίζονται σαφώς, να είναι διαφανείς, αμερόληπτες και επαληθεύσιμες και να διασφαλίζουν την ισότιμη πρόσβαση των επιχειρήσεων ηλεκτρικής ενεργείας της Κοινότητας στους εθνικούς καταναλωτές. […]»

### *Το ισπανικό δίκαιο*

8 Το προοίμιο του Ley 15/2012 de medidas fiscales para la sostenibilidad energética (νόμου 15/2012 περί φορολογικών μέτρων για την ενεργειακή βιωσιμότητα), της 27ης Δεκεμβρίου 2012 (BOE αριθ. 312, της 28ης Δεκεμβρίου 2012, σ. 88081, στο εξής: νόμος περί φορολογήσεως της ενέργειας), έχει ως εξής:

«Σκοπός του παρόντος νόμου είναι η προσαρμογή του φορολογικού συστήματος σε χρήσεις πιο αποδοτικές και φιλικές προς το περιβάλλον και προς τη βιώσιμη ανάπτυξη […].

[…]

Θεμέλιος λίθος του παρόντος νόμου είναι το άρθρο 45 του Συντάγματος […].

Επομένως, ένας από τους άξονες αυτής της φορολογικής μεταρρυθμίσεως είναι η εσωτερίκευση του περιβαλλοντικού κόστους που συνεπάγ[εται] η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας […].

Κατ' αυτόν τον τρόπο, ο νόμος πρέπει να λειτουργεί ως έρεισμα για τη βελτίωση του επιπέδου ενεργειακής αποτελεσματικότητας, διασφαλίζοντας παράλληλα την καλύτερη διαχείριση των φυσικών πόρων και συνεχίζοντας την ενίσχυση του νέου προτύπου βιώσιμης ανάπτυξης, τόσο υπό οικονομικούς και κοινωνικούς όσο και υπό περιβαλλοντικούς όρους.

[…]

Προς τούτο, ο παρών νόμος θεσπίζει τρεις νέους φόρους: […] τον φόρο παραγωγής αναλωθέντων πυρηνικών καυσίμων και ραδιενεργών αποβλήτων που οφείλονται στην παραγωγή ηλεκτρισμού με χρήση πυρηνικής ενέργειας και τον φόρο αποθηκεύσεως αναλωθέντων πυρηνικών καυσίμων και ραδιενεργών αποβλήτων σε κεντρικές εγκαταστάσεις […].

[…]

Η παραγωγή ηλεκτρισμού με χρήση πυρηνικής ενέργειας συνεπάγεται ότι η κοινωνία καλείται να αποδεχθεί διάφορες επιβαρύνσεις και υποχρεώσεις, λόγω των ειδικών χαρακτηριστικών αυτής της ενέργειας, οι οικονομικές επιπτώσεις των οποίων δεν είναι εύκολο να προσδιοριστούν. Η κοινωνία καλείται να αναλάβει ευρύ φάσμα ευθυνών, οι οποίες οφείλονται στις ιδιαίτερες πτυχές αυτής της παραγωγής, όπως η διαχείριση των παραγομένων ραδιενεργών αποβλήτων και η πιθανή χρήση υλικών για μη ειρηνικούς σκοπούς.

[…] [Η] εκτίμηση του συνολικού κόστους παροπλισμού των πυρηνικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και η τελική διαχείριση των ραδιενεργών αποβλήτων εξακολουθούν να παρουσιάζουν σημαντικές αβεβαιότητες, οι οποίες, τελικώς, εξακολουθούν να βαρύνουν τους πολίτες ακόμη και μετά την παύση λειτουργίας των πυρηνικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, ιδίως όσον αφορά την τελική διαχείριση των αναλωθέντων πυρηνικών καυσίμων και των αποβλήτων υψηλού κινδύνου. […]

Επομένως, δεδομένου του μεγάλου κύκλου ζωής ορισμένων ραδιενεργών αποβλήτων, ο οποίος εκτείνεται σε αρκετές γενεές, έχει καθοριστική σημασία η, μετά από την οριστική τους διαχείριση, θέσπιση των αναγκαίων μέτρων προκειμένου να αποτραπεί η οφειλόμενη σε εξωγενείς παράγοντες απελευθέρωσή τους στο περιβάλλον ή οποιοδήποτε άλλο ανεπιθύμητο συμβάν, το οποίο θα απαιτούσε μακροπρόθεσμο θεσμικό έλεγχο, την ευθύνη του οποίου θα είχε το κράτος. […]

Ένα ακόμη ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της βιομηχανίας παραγωγής πυρηνικής ενέργειας συνίσταται στη χρήση και στην παραγωγή υλικών τα οποία πρέπει να ελέγχονται αυστηρά προκειμένου να αποτραπεί η χρήση τους για μη ειρηνικούς σκοπούς ή άλλου είδους κακόβουλες ενέργειες, πράγμα το οποίο υποχρεώνει την Ισπανία […] να αναλάβει τις συνακόλουθες ευθύνες και, ως εκ τούτου, να διαθέτει οικονομικούς πόρους για την αντιμετώπισή τους.

Συνεπώς, το κράτος οφείλει να εξασφαλίζει τους αναγκαίους πόρους ώστε να διατηρούνται σε ισχύ τα υφιστάμενα σχέδια πυρηνικής έκτακτης ανάγκης […].

Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, κρίνεται σκόπιμη η θέσπιση επιβαρύνσεως για την παραγωγή αναλωθέντων πυρηνικών καυσίμων και ραδιενεργών αποβλήτων σε πυρηνικές εγκαταστάσεις και για την αποθήκευσή τους σε κεντρικές εγκαταστάσεις προκειμένου να αντισταθμιστεί το κόστος που συνεπάγεται για την κοινωνία η παραγωγή αυτή.»

9 Το άρθρο 12 του νόμου περί φορολογήσεως της ενέργειας, με τίτλο «Χαρακτήρας», ορίζει τα εξής:

«Οι φόροι επί των αναλωθέντων πυρηνικών καυσίμων και των ραδιενεργών αποβλήτων που προκύπτουν από την παραγωγή πυρηνικής ενέργειας και επί της αποθηκεύσεως αναλωθέντων πυρηνικών καυσίμων και ραδιενεργών αποβλήτων σε κεντρικές εγκαταστάσεις είναι άμεσοι και πραγματικοί φόροι που επιβάλλονται σε δραστηριότητες οι οποίες, συμπεριλαμβανομένων των αντίστοιχων γενεσιουργών αστικής ευθύνης γεγονότων, καθορίζονται στα άρθρα 15 και 19 του παρόντος νόμου.»

10 Το άρθρο 15 του νόμου αυτού ορίζει τα εξής:

«Η παραγωγή αναλωθέντων πυρηνικών καυσίμων και ραδιενεργών αποβλήτων στο πλαίσιο της ηλεκτροπαραγωγής από πυρηνική ενέργεια συνιστά το γενεσιουργό γεγονός της φορολογικής υποχρεώσεως.»

11 Το άρθρο 16 του εν λόγω νόμου ορίζει τα εξής:

«1. Υποκείμενοι στον φόρο είναι τα φυσικά και νομικά πρόσωπα, καθώς και οι οντότητες του άρθρου 35, παράγραφος 4, του Ley 58/2003, de 17 de diciembre, General Tributaria [νόμου 58/2003 της 17ης Δεκεμβρίου 2003, περί γενικού φορολογικού κώδικα], που ασκούν τη δραστηριότητα του άρθρου 15.

2. Οι κύριοι των πυρηνικών εγκαταστάσεων όπου λαμβάνει χώρα η φορολογητέα δραστηριότητα ευθύνονται αλληλεγγύως για την καταβολή του φόρου, εάν δεν εκμεταλλεύονται οι ίδιοι τις εγκαταστάσεις αυτές.»

12 Το άρθρο 17 του νόμου περί φορολογήσεως της ενέργειας ορίζει τα εξής:

«1. Φορολογητέα βάση για τον φόρο επί των αναλωθέντων πυρηνικών καυσίμων και των ραδιενεργών αποβλήτων που προκύπτουν στο πλαίσιο της ηλεκτροπαραγωγής από πυρηνική ενέργεια αποτελούν:

a) τα χιλιόγραμμα βαρέος μετάλλου που περιέχει το πυρηνικό καύσιμο που παράγεται κατά την οικεία φορολογική περίοδο, νοουμένων ως βαρέος μετάλλου του ουρανίου και του πλουτωνίου που περιέχει το καύσιμο και ως αναλωθέντος πυρηνικού καυσίμου των πυρηνικών καυσίμων που έχουν ακτινοβοληθεί και οριστικά αφαιρεθεί από τον αντιδραστήρα κατά την οικεία φορολογική περίοδο·

b) τα κυβικά μέτρα παραχθέντων αποβλήτων μέσης, χαμηλής και πολύ χαμηλής ραδιενέργειας που έχουν συσκευαστεί κατά την οικεία φορολογική περίοδο για προσωρινή αποθήκευση στους χώρους της εγκατάστασης.

2. Η φορολογητέα βάση του παρόντος άρθρου καθορίζεται για κάθε εγκατάσταση όπου λαμβάνουν χώρα οι φορολογητέες δραστηριότητες.»

13 Το άρθρο 18 του νόμου αυτού ορίζει τα εξής:

«Το ποσό του φόρου υπολογίζεται επί της φορολογητέας βάσης ως εξής:

a) για την παραγωγή αναλωθέντων καυσίμων στο πλαίσιο της ηλεκτροπαραγωγής από πυρηνική ενέργεια κατά το άρθρο 17, παράγραφος 1, στοιχείο a, αναλογεί φόρος 2 190 ευρώ ανά χιλιόγραμμο βαρέος μετάλλου·

b) για τα ραδιενεργά απόβλητα κατά το άρθρο 17, παράγραφος 1, στοιχείο b:
   1. για τα απόβλητα χαμηλής και μέσης ραδιενέργειας, αναλογεί φόρος 6 000 ευρώ ανά κυβικό μέτρο·
   2. για τα απόβλητα πολύ χαμηλής ραδιενέργειας αναλογεί φόρος 1 000 ευρώ ανά κυβικό μέτρο.»

14 Το άρθρο 19 του εν λόγω νόμου ορίζει τα εξής:

«Η γενεσιουργός αιτία του φόρου είναι η δραστηριότητα που συνίσταται στην αποθήκευση αναλωθέντων πυρηνικών καυσίμων και ραδιενεργών αποβλήτων σε κεντρικές εγκαταστάσεις.

Για τους σκοπούς επιβολής του φόρου αυτού, ως αποθήκευση αναλωθέντων πυρηνικών καυσίμων νοείται κάθε δραστηριότητα η οποία συνίσταται στην προσωρινή ή μόνιμη ακινητοποίησή τους, καθ' οιονδήποτε τρόπο, και ως κεντρική εγκατάσταση νοείται η εγκατάσταση στην οποία μπορούν να αποθηκευθούν αυτά τα υλικά διαφόρων εγκαταστάσεων και προελεύσεων.»

15 Το άρθρο 21 του νόμου περί φορολογήσεως της ενέργειας ορίζει ότι υποκείμενοι στον ως άνω φόρο είναι «τα φυσικά και νομικά πρόσωπα, καθώς και οι οντότητες του άρθρου 35, παράγραφος 4, του [νόμου 58/2003], που εκμεταλλεύονται τις εγκαταστάσεις στις οποίες λαμβάνουν χώρα οι δραστηριότητες του άρθρου 19».

16 Το άρθρο 22 του εν λόγω νόμου ορίζει τα εξής:

«1. Φορολογητέα βάση για τον φόρο επί της αποθηκεύσεως αναλωθέντων πυρηνικών καυσίμων και ραδιενεργών αποβλήτων σε κεντρικές εγκαταστάσεις είναι:

a) η εκφραζόμενη σε χιλιόγραμμα διαφορά βάρους του βαρέος μετάλλου που περιέχουν τα αποθηκευμένα αναλωθέντα πυρηνικά καύσιμα, μεταξύ του τέλους και της αρχής της οικείας φορολογικής περιόδου·

b) η εκφραζόμενη σε κυβικά μέτρα διαφορά όγκου των αποθηκευμένων αποβλήτων υψηλής ραδιενέργειας, πλην των αναλωθέντων καυσίμων, ή των μακρόβιων αποβλήτων μέσης ραδιενέργειας, μεταξύ του τέλους και της αρχής της οικείας φορολογικής περιόδου·

c) ο εκφραζόμενος σε κυβικά μέτρα όγκος των, τοποθετημένων στην εγκατάσταση προς αποθήκευση, αποβλήτων μέσης ραδιενέργειας που δεν περιλαμβάνονται στο στοιχείο b ή χαμηλής ή πολύ χαμηλής ραδιενέργειας.

2. Η φορολογητέα βάση του παρόντος άρθρου καθορίζεται για κάθε εγκατάσταση όπου λαμβάνουν χώρα οι φορολογητέες δραστηριότητες.»

17 Το άρθρο 24 του εν λόγω νόμου ορίζει τα εξής:

«1. Το ποσό του φόρου υπολογίζεται επί της φορολογητέας βάσης ή επί της καθαρής φορολογητέας βάσης κατά το άρθρο 23 ως εξής:

a) για την αποθήκευση αναλωθέντων καυσίμων κατά το άρθρο 22, παράγραφος 1, στοιχείο a, αναλογεί φόρος 70 ευρώ ανά χιλιόγραμμο βαρέος μετάλλου·

b) για την αποθήκευση ραδιενεργών αποβλήτων κατά το άρθρο 22, παράγραφος 1, στοιχείο b, αναλογεί φόρος 30 000 ευρώ ανά κυβικό μέτρο ραδιενεργών αποβλήτων·

c) για την αποθήκευση ραδιενεργών αποβλήτων κατά το άρθρο 22, παράγραφος 1, στοιχείο c:
   1. για τα απόβλητα χαμηλής και μέσης ραδιενέργειας, αναλογεί φόρος 10 000 ευρώ ανά κυβικό μέτρο·
   2. για τα απόβλητα πολύ χαμηλής ραδιενέργειας αναλογεί φόρος 2 000 ευρώ ανά κυβικό μέτρο.»

18 Το άρθρο 26 του νόμου περί φορολογήσεως της ενέργειας ορίζει τα εξής:

«1. Οι υποκείμενοι στον φόρο υποχρεούνται να υπολογίζουν οι ίδιοι το ποσό του φόρου και να το καταβάλλουν εντός 20 ημερολογιακών ημερών από τη γένεση της φορολογικής οφειλής, τηρώντας τους κανόνες και χρησιμοποιώντας τα έντυπα που ορίζει ο Υπουργός Οικονομικών και Δημόσιας Διοίκησης.

2. Εντός των πρώτων 20 ημερών του Απριλίου, του Ιουλίου και του Οκτωβρίου, οι υποκείμενοι στον φόρο που ασκούν τις φορολογητέες δραστηριότητες των άρθρων 15 και 19 υποχρεούνται σε τμηματική έναντι καταβολή του ποσού του αναλογούντος φόρου για την τρέχουσα φορολογική περίοδο, τηρώντας τους κανόνες και χρησιμοποιώντας τα έντυπα που ορίζει ο Υπουργός Οικονομικών και Δημόσιας Διοίκησης.

Το ποσό των τμηματικών καταβολών υπολογίζεται βάσει των κριτηρίων καθορισμού της φορολογητέας βάσης για το ημερολογιακό τρίμηνο που προηγείται της ενάρξεως της προθεσμίας έκαστης τμηματικής καταβολής και βάσει των ποσών του φόρου που ορίζονται, κατά περίπτωση, στα άρθρα 18 και 24 του παρόντος νόμου.»

19 Η δεύτερη συμπληρωματική διάταξη του νόμου περί φορολογήσεως της ενέργειας, η οποία αφορά το κόστος του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας, ορίζει τα εξής:

«Με τους νόμους περί του ετήσιου γενικού προϋπολογισμού του κράτους, προορίζεται για τη χρηματοδότηση του κόστους του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας που προβλέπεται από το άρθρο 16 του Ley 54/1997, de 27 de noviembre, del Sector Eléctrico [νόμου 54/1997 της 27ης Νοεμβρίου 1997, σχετικά με τον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας], ποσό ίσο με το άθροισμα των εξής:

a) των εκτιμώμενων ετήσιων κρατικών εσόδων που προέρχονται από φόρους και τέλη οι οποίοι προβλέπονται από τον παρόντα νόμο·

b) των εκτιμώμενων εσόδων από την εκποίηση των δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου, με ανώτατο όριο το ποσό των 500 εκατομμυρίων ευρώ.»

20 Ο Ley 16/2013, por la que se establecen determinadas medidas en materia de fiscalidad medioambiental y se adoptan otras medidas tributarias y financieras (νόμος 16/2013, περί ορισμένων μέτρων περιβαλλοντικής φορολογίας και άλλων φορολογικών και δημοσιονομικών μέτρων, της 29ης Οκτωβρίου 2013) (BOE αριθ. 260, της 30ής Οκτωβρίου 2013, σ. 87528), προέβλεψε ορισμένα μέτρα περιβαλλοντικής φορολογίας τροποποιώντας εν μέρει τον νόμο περί φορολογήσεως της ενέργειας και θεσπίζοντας τρεις φόρους αντί των δύο προηγουμένων, ήτοι τον φόρο επί της παραγωγής πυρηνικών καυσίμων, τον φόρο επί των ραδιενεργών αποβλήτων που προκύπτουν από την ηλεκτροπαραγωγή από πυρηνική ενέργεια και τον φόρο επί της αποθηκεύσεως.

## Οι διαφορές των κύριων δικών και τα προδικαστικά ερωτήματα

21 Οι αναιρεσείουσες των κύριων δικών είναι εταιρίες που παράγουν ηλεκτρισμό από πυρηνική ενέργεια. Άσκησαν προσφυγές ενώπιον του Audiencia Nacional (εθνικού ανωτέρου δικαστηρίου, Ισπανία) ζητώντας την ακύρωση της Orden HAP/538/2013, de 5 de abril, por la que se aprueban los modelos 584 «Impuesto sobre la producción de combustible nuclear gastado y residuos radiactivos resultantes de la generación de energía nucleoeléctrica. Autoliquidación y pagos fraccionados» y 585 «Impuesto sobre el almacenamiento de combustible nuclear gastado y residuos radiactivos en instalaciones centralizadas. Autoliquidación y pagos fraccionados», y se establece la forma y procedimiento para su presentación (απόφασης HAP/538/2013, της 5ης Απριλίου 2013, περί εγκρίσεως των εντύπων 584, «Φόροι επί των αναλωθέντων πυρηνικών καυσίμων και των ραδιενεργών αποβλήτων που προκύπτουν από την παραγωγή ηλεκτρισμού από πυρηνική ενέργεια. Δήλωση υπολογισμού του φόρου και τμηματικές καταβολές», και 585, «Φόρος επί της αποθηκεύσεως αναλωθέντων πυρηνικών καυσίμων και ραδιενεργών αποβλήτων σε κεντρικές εγκαταστάσεις. Δήλωση υπολογισμού του φόρου και τμηματικές καταβολές») με την οποία εγκρίθηκαν τα έντυπα σχετικά με τους φόρους επί της πυρηνικής ενέργειας.

22 Κατόπιν της απορρίψεως των προσφυγών τους, οι εν λόγω εταιρίες άσκησαν αναιρέσεις ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

23 Το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε βάσει του νόμου περί φορολογήσεως της ενέργειας ο οποίος προβλέπει τους ως άνω φόρους επί της πυρηνικής ενέργειας. Επισημαίνει ότι, προκειμένου να αποφανθεί επί της νομιμότητας της απόφασης αυτής, πρέπει να εξετάσει το ζήτημα αν οι υποχρεώσεις που προβλέπει ο ως άνω νόμος αντιβαίνουν στο δίκαιο της Ένωσης και ειδικότερα στους κανόνες και τις αρχές που διέπουν την αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας. Κατά την εκτίμησή του οι φόροι επί της πυρηνικής ενέργειας εντάσσονται στη φορολογία της ενέργειας, μολονότι δεν βαρύνουν την ίδια την ηλεκτροπαραγωγή αλλά τα χρησιμοποιούμενα για αυτήν καύσιμα και τα απόβλητά της. Δεδομένου ότι οι επιβαλλόμενες με τους ως άνω φόρους

επιβαρύνσεις αφορούν την παραγωγή και την αποθήκευση τέτοιων καυσίμων και πυρηνικών αποβλήτων, κρίνει ότι σχετίζονται με την ίδια την ηλεκτροπαραγωγή και, κατά συνέπεια, επηρεάζουν τις επιχειρήσεις που παράγουν ηλεκτρική ενέργεια.

24 Κατά το αιτούν δικαστήριο, σκοπός των εν λόγω φόρων είναι η αύξηση των εσόδων του οικονομικού συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας προκειμένου οι παραγωγοί ηλεκτρισμού από πυρηνική ενέργεια να επιβαρύνονται περισσότερο απ' ό,τι οι λοιποί παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας για τη χρηματοδότηση του «ελλείμματος λόγω των ισχυόντων τιμολογίων», το οποίο αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ των εσόδων που οι ισπανικές εταιρίες ηλεκτρισμού εισπράττουν από τους καταναλωτές και του κόστους για την παροχή ηλεκτρικής ενέργειας που αναγνωρίζεται από τις εθνικές ρυθμίσεις.

25 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι, αν ορισμένες επιχειρήσεις επιβαρύνονται φορολογικά, χωρίς αντικειμενική αιτιολογία, λόγω της μορφής της παραγωγής τους, ακόμη και αν η επιβαλλόμενη επιβάρυνση δεν πλήττει άμεσα αυτή καθεαυτήν την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας ή την παραγόμενη ηλεκτρική ενέργεια, αλλά τα καύσιμα και απόβλητα καθώς και την αποθήκευση των μέσων που χρησιμοποιούνται προς τούτο, νοθεύεται ο ελεύθερος ανταγωνισμός στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Επιπλέον, η διαφορετική αυτή μεταχείριση ενδέχεται να είναι αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης αν αποδειχθεί ότι η επιβολή των εν λόγω φόρων δεν ερείδεται στην προστασία του περιβάλλοντος και ότι αυτοί θεσπίστηκαν για λόγους αναγόμενους αποκλειστικά στη χρηματοδότηση του ελλείμματος λόγω των ισχυόντων τιμολογίων.

26 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunal Supremo (Ανώτατο Δικαστήριο, Ισπανία) αποφάσισε να αναστείλει την διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία είναι πανομοιότυπα και για τις τέσσερις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-80/18 έως C-83/18:

«1) Αντιβαίνει στην αρχή "ο ρυπαίνων πληρώνει", η οποία προβλέπεται στο άρθρο 191, παράγραφος 2, [ΣΛΕΕ], σε συνδυασμό με τα άρθρα 20 και 21 του [Χάρτη], που καθιερώνουν τις θεμελιώδεις αρχές της ισότητας και της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων, οι οποίες αντικατοπτρίζονται στην προβλεπόμενη στο άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας [2009/72] ρύθμιση, κατά το μέτρο που αυτή επιδιώκει, μεταξύ άλλων σκοπών, ανταγωνιστική και χωρίς διακρίσεις αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, χωρίς δυνατότητα αποκλίσεως παρά μόνο για λόγους γενικού οικονομικού συμφέροντος, περιλαμβανομένης της προστασίας του περιβάλλοντος, η επιβολή φορολογικών επιβαρύνσεων αποκλειστικά στις επιχειρήσεις που παράγουν ηλεκτρική ενέργεια με χρήση πυρηνικής ενέργειας, στην περίπτωση που κύριος σκοπός των εν λόγω φορολογικών επιβαρύνσεων δεν είναι η προστασία του περιβάλλοντος, αλλά η αύξηση των εσόδων από την ηλεκτρική ενέργεια, με αποτέλεσμα οι εν λόγω επιχειρήσεις να επιβαρύνονται περισσότερο, σε σύγκριση με άλλες επιχειρήσεις που ασκούν την ίδια δραστηριότητα, για τη χρηματοδότηση του ελλείμματος λόγω των ισχυόντων τιμολογίων ηλεκτρικής ενέργειας;

2) Σε ανταγωνιστική και χωρίς δυσμενείς διακρίσεις αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, επιτρέπει η ευρωπαϊκή νομοθεσία την επιβολή περιβαλλοντικών επιβαρύνσεων, δικαιολογούμενων με επίκληση του εγγενούς ρυπαντικού φορτίου της πυρηνικής δραστηριότητας, αλλά χωρίς πρόβλεψη οιασδήποτε συγκεκριμένης διατάξεως –ο δικαιολογητικός λόγος μνημονεύεται μεν στο προοίμιο του νόμου [περί φορολογήσεως της ενέργειας], αλλά, όσον αφορά την επιβάρυνση επί της παραγωγής αναλωθέντων πυρηνικών καυσίμων και ραδιενεργών αποβλήτων, δεν εξειδικεύεται στις διατάξεις του νόμου το κόστος που πρέπει να καλυφθεί και, όσον αφορά την επιβάρυνση επί της αποθηκεύσεως ραδιενεργών αποβλήτων, απουσιάζει επίσης συγκεκριμένη διάταξη, λαμβανομένου υπόψη επίσης ότι το κόστος διαχειρίσεως και αποθηκεύσεως καλύπτεται ήδη από άλλες επιβαρύνσεις, καθώς και ότι επιπλέον δεν ορίζεται σαφώς η προβλεπόμενη χρήση των εσόδων από τις επιβαρύνσεις αυτές και ότι οι προμνησθείσες επιχειρήσεις φέρουν τη συναφή αστική ευθύνη μέχρι του ποσού των 1 200 000 000 ευρώ;

3) Πληρούται η προβλεπόμενη στο άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας [2009/72] απαίτηση, κατά την οποία οι υποχρεώσεις που επιβάλλονται χάριν του γενικού οικονομικού συμφέροντος, περιλαμβανομένης της προστασίας του περιβάλλοντος, πρέπει να ορίζονται σαφώς, να είναι διαφανείς, αμερόληπτες και επαληθεύσιμες, στην περίπτωση που ο περιβαλλοντικός σκοπός και τα ουσιώδη χαρακτηριστικά των περιβαλλοντικών επιβαρύνσεων δεν μνημονεύονται συγκεκριμένα στις διατάξεις του νόμου;

4) Αντιβαίνει στην αρχή "ο ρυπαίνων πληρώνει" κατά το άρθρο 191, παράγραφος 2, [ΣΛΕΕ], στις αρχές της ισότητας και της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων κατά τα άρθρα 20 και 21 του [Χάρτη] και στα άρθρα 3 και 5 της οδηγίας 2005/89, καθόσον σκοπούν να διασφαλίσουν την "εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρισμού", καλώντας τα κράτη μέλη να εξασφαλίζουν ότι "τα μέτρα που θεσπίζονται σύμφωνα με την παρούσα οδηγία δεν εμπεριέχουν διακρίσεις και δεν δημιουργούν αδικαιολόγητο βάρος για τους φορείς της αγοράς", εθνική νομοθεσία η οποία προβλέπει μεν ότι το βάρος της χρηματοδοτήσεως του ελλείμματος λόγω των ισχυόντων τιμολογίων ηλεκτρικής ενέργειας φέρει το σύνολο των επιχειρήσεων του τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, αλλά επιβάλλει στις επιχειρήσεις παραγωγής ηλεκτρισμού από πυρηνική ενέργεια (πλέον των επιχειρήσεων υδροηλεκτρικής ενέργειας, η οποία θεωρείται ανανεώσιμη ενέργεια) ιδιαίτερα υψηλές φορολογικές επιβαρύνσεις, επιρρίπτοντας σε αυτές μεγαλύτερο βάρος συνεισφοράς από ό,τι σε άλλες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας χωρίς να αντιμετωπίζουν τις επιβαρύνσεις αυτές, καίτοι ορισμένες εξ αυτών είναι πιο ρυπογόνες, προβάλλοντας λόγους προστασίας του περιβάλλοντος εξαιτίας των κινδύνων και των αβεβαιοτήτων που είναι σύμφυτοι με τις πυρηνικές δραστηριότητες, χωρίς εξειδίκευση του κόστους, χωρίς να ορίζεται ότι τα έσοδα θα διατεθούν για σκοπούς περιβαλλοντικής προστασίας, ενώ η διαχείριση και η αποθήκευση των αποβλήτων καλύπτονται από άλλα τέλη και οι επιχειρήσεις παραγωγής ηλεκτρισμού από πυρηνική ενέργεια φέρουν αστική ευθύνη, κατά το μέτρο που η εθνική αυτή νομοθεσία νοθεύει τον απαιτούμενο στην ελευθερωμένη εσωτερική αγορά ελεύθερο ανταγωνισμό, δεδομένου ότι ευνοούνται οι λοιποί παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας που δεν επιβαρύνονται με περιβαλλοντικά τέλη ενώ χρησιμοποιούν πιο ρυπογόνες πηγές παραγωγής ενέργειας;

5) Αντιβαίνει στο άρθρο 191, παράγραφος 2, [ΣΛΕΕ], στο οποίο προβλέπεται η αρχή "ο ρυπαίνων πληρώνει", επιβάρυνση επί των αναλωθέντων πυρηνικών καυσίμων και των ραδιενεργών αποβλήτων που προκύπτουν από την παραγωγή ηλεκτρισμού από πυρηνική ενέργεια, η οποία επιβάλλεται μόνο στον κλάδο παραγωγής πυρηνικής ενέργειας, εξαιρουμένου κάθε άλλου τομέα που μπορεί να παραγάγει τέτοια απόβλητα, με αποτέλεσμα άλλες επιχειρήσεις που ασκούν δραστηριότητα κάνοντας χρήση πυρηνικών υλικών ή πυρηνικής ενέργειας να μην επιβαρύνονται, παρά το γεγονός ότι η δραστηριότητά τους έχει επιπτώσεις στο περιβάλλον το οποίο πρέπει να προστατευτεί;»

## Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

### *Επί του παραδεκτού*

27 Πρώτον, κατά το μέτρο που το πρώτο, το τέταρτο και το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα αφορούν την ερμηνεία της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει», όπως αυτή προβλέπεται στο άρθρο 191, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, υπενθυμίζεται ότι η διάταξη αυτή ορίζει ότι η πολιτική της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε υψηλό επίπεδο προστασίας και στηρίζεται, μεταξύ άλλων, στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». Επομένως, η εν λόγω διάταξη περιορίζεται απλώς στον ορισμό των γενικών σκοπών της Ένωσης ως προς το περιβάλλον, καθόσον το άρθρο 192 ΣΛΕΕ αναθέτει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενεργούντα κατά τη συνήθη νομοθετική

διαδικασία, να αποφασίζουν τις δράσεις που πρέπει να αναληφθούν προς επίτευξη των σκοπών αυτών (απόφαση της 4ης Μαρτίου 2015, Fipa Group κ.λπ., C-534/13, EU:C:2015:140, σκέψη 39 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

28 Κατά συνέπεια, δεδομένου ότι το άρθρο 191, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, το οποίο προβλέπει την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», αφορά τη δράση της Ένωσης, δεν χωρεί επίκληση της διατάξεως αυτής από ιδιώτες προκειμένου να αποκλεισθεί η εφαρμογή εθνικής νομοθεσίας, όπως η επίμαχη στις κύριες δίκες, που αφορά τομέα σχετικό με την πολιτική περιβάλλοντος, όταν δεν έχει εφαρμογή καμία ρύθμιση της Ένωσης θεσπισθείσα βάσει του άρθρου 192 ΣΛΕΕ στο πεδίο εφαρμογής της οποίας εμπίπτει ειδικώς η οικεία περίπτωση (απόφαση της 4ης Μαρτίου 2015, Fipa Group κ.λπ., C-534/13, EU:C:2015:140, σκέψη 40 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

29 Πλην όμως, διαπιστώνεται ότι ούτε η οδηγία 2009/72 ούτε η οδηγία 2005/89, την οποία επίσης επικαλείται το αιτούν δικαστήριο με τα προδικαστικά ερωτήματά του, εκδόθηκαν βάσει του άρθρου 175 ΕΚ (νυν άρθρου 192 ΣΛΕΕ).

30 Ως εκ τούτου, δεδομένου ότι το άρθρο 191, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ δεν μπορεί να εφαρμοστεί στις υποθέσεις των κύριων δικών κατά το μέτρο που ούτε η οδηγία 2009/72 ούτε η οδηγία 2005/89 συνιστούν εφαρμογή του, πρέπει να κριθούν απαράδεκτα τόσο το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα, όσο και το πρώτο και το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα καθόσον αφορούν τη διάταξη αυτή, διότι είναι πρόδηλο ότι δεν έχουν καμία σημασία για την επίλυση των διαφορών των κύριων δικών.

31 Δεύτερον, διαπιστώνεται ότι, όπως τόνισε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με τις γραπτές παρατηρήσεις της, το αιτούν δικαστήριο δεν εκθέτει τους λόγους για τους οποίους είναι κρίσιμα για τις υποθέσεις των κύριων δικών τα άρθρα 3 και 5 της οδηγίας 2005/89 τα οποία μνημονεύει στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα και προβλέπουν μέτρα διασφαλίσεως του εφοδιασμού με ηλεκτρική ενέργεια, καθώς και της ισορροπίας μεταξύ της ζήτησης ηλεκτρισμού και της υπάρχουσας δυναμικότητας παραγωγής.

32 Πλην όμως, κατά πάγια νομολογία, η διαδικασία του άρθρου 267 ΣΛΕΕ αποτελεί μέσο συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων, με το οποίο το Δικαστήριο τους παρέχει τα στοιχεία ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης που είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς επί της οποίας καλούνται να αποφανθούν (απόφαση της 5ης Ιουλίου 2016, Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, σκέψη 16 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

33 Οι απαιτήσεις αυτές που αφορούν το περιεχόμενο της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως προβλέπονται ρητώς στο άρθρο 94 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, το οποίο οφείλει να γνωρίζει και να τηρεί σχολαστικώς το αιτούν δικαστήριο στο πλαίσιο της συνεργασίας που καθιερώνει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ (απόφαση της 5ης Ιουλίου 2016, Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, σκέψη 19 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

34 Ως προς το ζήτημα αυτό, υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 94, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως περιλαμβάνει έκθεση των λόγων που οδήγησαν το αιτούν δικαστήριο να υποβάλει ερωτήματα ως προς την ερμηνεία ορισμένων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, καθώς και της κατά τη γνώμη του σχέσης μεταξύ των διατάξεων αυτών και της εφαρμοστέας στη διαφορά της κύριας δίκης εθνικής νομοθεσίας.

35 Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι οι αποφάσεις περί παραπομπής δεν περιλαμβάνουν ούτε την απαιτούμενη έκθεση των λόγων ούτε εξηγήσεις όσον αφορά τη σχέση που μπορεί να υπάρχει μεταξύ των διατάξεων της οδηγίας 2005/89 και της επίμαχης στην κύρια δίκη εθνικής νομοθεσίας και, ως εκ τούτου, το Δικαστήριο δεν έχει τη δυνατότητα να ελέγξει αν η οδηγία αυτή μπορεί να εφαρμοστεί στις διαφορές των κύριων δικών και να δώσει χρήσιμη απάντηση στο αιτούν δικαστήριο ως προς το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα.

36 Επιπλέον, λόγω της ως άνω έλλειψης πληροφοριών το Δικαστήριο αδυνατεί να αποφανθεί, στο πλαίσιο του τέταρτου προδικαστικού ερωτήματος, επί της δυνατότητας εφαρμογής των άρθρων 20 και 21 του Χάρτη.

37 Υπενθυμίζεται, ως προς το σημείο αυτό, ότι το άρθρο 51, παράγραφος 1, του Χάρτη προβλέπει ότι οι διατάξεις του Χάρτη απευθύνονται στα κράτη μέλη μόνον όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης.

38 Το άρθρο 51, παράγραφος 1, του Χάρτη επιβεβαιώνει την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, κατά την οποία τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται στην έννομη τάξη της Ένωσης μπορούν να εφαρμόζονται σε όλες τις καταστάσεις που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης, αλλά όχι πέραν των καταστάσεων αυτών (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2015, Delvigne, C-650/13, EU:C:2015:648, σκέψη 26 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

39 Επομένως, όταν έννομη κατάσταση δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο δεν έχει αρμοδιότητα να αποφανθεί επ' αυτής, οι δε διατάξεις του Χάρτη των οποίων ενδεχομένως γίνεται επίκληση δεν μπορούν να θεμελιώσουν, αυτές και μόνες, την αρμοδιότητα αυτή (απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2015, Delvigne, C-650/13, EU:C:2015:648, σκέψη 27 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

40 Συνεπώς, στο πλαίσιο του τέταρτου προδικαστικού ερωτήματος, η δυνατότητα εφαρμογής των άρθρων 20 και 21 του Χάρτη θα μπορούσε να γίνει δεκτή μόνον εάν οι μνημονευόμενες στο ερώτημα αυτό λοιπές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης είχαν εφαρμογή στις υποθέσεις των κύριων δικών. Για τους λόγους όμως που εκτέθηκαν στις σκέψεις 27 έως 35 της παρούσας αποφάσεως, το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα είναι απαράδεκτο κατά το μέτρο που αφορά τις άλλες αυτές διατάξεις, δεδομένου ότι δεν προκύπτει ότι αυτές μπορούν να εφαρμοστούν στις διαφορές των κύριων δικών.

41 Επομένως, το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα είναι απαράδεκτο στο σύνολό του.

42 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι πρέπει να κριθούν απαράδεκτα, αφενός, το τέταρτο και το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα και, αφετέρου, το πρώτο προδικαστικό ερώτημα κατά το μέτρο που αφορά το άρθρο 191, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ.

43 Κατά συνέπεια, πρέπει να δοθεί απάντηση στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα μόνο κατά το μέτρο που αυτό αφορά την ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/72, καθώς και στο δεύτερο και το τρίτο προδικαστικό ερώτημα.

***Επί του πρώτου και του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος***

44 Με το πρώτο και το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν τα άρθρα 20 και 21 του Χάρτη, καθώς και το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/72 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία όπως η επίμαχη στις υποθέσεις των κύριων δικών με την οποία επιβάλλονται φόροι επί της παραγωγής και της αποθηκεύσεως πυρηνικών καυσίμων και αποβλήτων που επιβαρύνουν μόνον τις επιχειρήσεις παραγωγής ηλεκτρισμού με χρήση πυρηνικής ενέργειας και των οποίων κύριος σκοπός δεν είναι η προστασία του περιβάλλοντος αλλά η αύξηση των εσόδων του οικονομικού συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας.

45 Για να δοθεί απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα, πρέπει να εξεταστεί, πρώτον, το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/72.

46 Κατά τη διάταξη αυτή, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν, βάσει της θεσμικής τους οργάνωσης και τηρώντας δεόντως την αρχή της επικουρικότητας, ότι, με την επιφύλαξη της παραγράφου 2 του ίδιου άρθρου, οι επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενεργείας λειτουργούν σύμφωνα με τις αρχές της οδηγίας, με

σκοπό την επίτευξη ανταγωνιστικής, ασφαλούς και περιβαλλοντικώς βιώσιμης αγοράς ηλεκτρικής ενεργείας, και δεν κάνουν διακρίσεις μεταξύ των εν λόγω επιχειρήσεων όσον αφορά τα δικαιώματα ή τις υποχρεώσεις τους.

47 Επισημαίνεται ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, καθιερώνει, στον τομέα της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, τη γενική αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων, η οποία αποτελεί αναπόσπαστο μέρος των γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης. Το Δικαστήριο έχει όμως κρίνει ότι η αρχή αυτή δεσμεύει τα κράτη μέλη όταν η επίμαχη κατάσταση στην υπόθεση της κύριας δίκης εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης (πρβλ. αποφάσεις της 11ης Ιουλίου 2006, Chacón Navas, C-13/05, EU:C:2006:456, σκέψη 56, και της 19ης Ιανουαρίου 2010, Kücükdeveci, C-555/07, EU:C:2010:21, σκέψεις 21 και 23).

48 Εν προκειμένω, πρέπει να τονιστεί ότι, κατά το μέτρο που από τα στοιχεία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει, αφενός, ότι οι καταστάσεις των κύριων δικών είναι αμιγώς εσωτερικές, υπό την έννοια ότι δεν εμφανίζουν κανένα διασυνοριακό στοιχείο, και, αφετέρου, ότι οι επίμαχοι φόροι επί της πυρηνικής ενέργειας αποτελούν μέτρα φορολογικής φύσης, η αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων, όπως προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/72, έχει εφαρμογή στους φόρους αυτούς μόνον εφόσον μπορεί να γίνει δεκτό ότι η οδηγία αποσκοπεί στην προσέγγιση των φορολογικών διατάξεων των κρατών μελών.

49 Ως προς το ζήτημα αυτό, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 35 των προτάσεών του, διαπιστώνεται ότι, δεδομένου ότι σκοπός της οδηγίας 2009/72 είναι η δημιουργία εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, ο νομοθέτης της Ένωσης χρησιμοποίησε τη συνήθη νομοθετική διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 95, παράγραφος 1, ΕΚ (νυν άρθρο 114, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ) για τη θέσπιση μέτρων σχετικά με την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών για την εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

50 Εντούτοις, σύμφωνα με το ίδιο το γράμμα του άρθρου 95, παράγραφος 2, ΕΚ (νυν άρθρου 114, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ), το ως άνω άρθρο 95, παράγραφος 1 (νυν άρθρου 114, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ), δεν εφαρμόζεται στις φορολογικές διατάξεις.

51 Καθόσον η οδηγία 2009/72 δεν αποτελεί μέτρο σχετικά με την προσέγγιση των φορολογικών διατάξεων των κρατών μελών, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η προβλεπόμενη στο άρθρο της 3, παράγραφος 1, αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων δεν εφαρμόζεται σε εθνική νομοθεσία που θεσπίζει φόρους επί της παραγωγής και αποθηκεύσεως πυρηνικών καυσίμων και αποβλήτων, όπως οι επίμαχοι στις κύριες δίκες φόροι επί της πυρηνικής ενέργειας.

52 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων, όπως προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/72, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική νομοθεσία με την οποία επιβάλλονται φόροι επί της παραγωγής και της αποθήκευσης πυρηνικών καυσίμων και αποβλήτων, όπως οι επίμαχοι στις κύριες δίκες φόροι επί της πυρηνικής ενέργειας, που επιβαρύνουν μόνον τις επιχειρήσεις παραγωγής ηλεκτρισμού με χρήση πυρηνικής ενέργειας και των οποίων κύριος σκοπός δεν είναι η προστασία του περιβάλλοντος αλλά η αύξηση των εσόδων του οικονομικού συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας.

53 Όσον αφορά, δεύτερον, τα άρθρα 20 και 21 του Χάρτη, από τις σκέψεις 37 έως 39 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι, κατά το μέτρο που το άρθρο 3 της οδηγίας 2009/72 δεν μπορεί να εφαρμοστεί σε εθνική νομοθεσία η οποία επιβάλλει φόρους επί της παραγωγής και αποθηκεύσεως πυρηνικών καυσίμων και αποβλήτων, όπως οι επίμαχοι στις κύριες δίκες φόροι επί της πυρηνικής ενέργειας, και ελλείψει οποιασδήποτε άλλης διευκρινίσεως στην απόφαση περί παραπομπής σε σχέση με άλλο κείμενο του δικαίου της Ένωσης του οποίου θα μπορούσε να συνιστά εφαρμογή η νομοθεσία αυτή, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι, θεσπίζοντάς την, το Βασίλειο της Ισπανίας εφάρμοσε το δίκαιο της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη. Κατά συνέπεια, σύμφωνα με

τη νομολογία που μνημονεύθηκε στη σκέψη 38 της παρούσας αποφάσεως, το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να απαντήσει στο πρώτο και το δεύτερο ερώτημα όσον αφορά την ερμηνεία των άρθρων 20 και 21 του Χάρτη.

54 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι στο πρώτο και στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων, όπως προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/72, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική νομοθεσία με την οποία επιβάλλονται φόροι επί της παραγωγής και της αποθηκεύσεως πυρηνικών καυσίμων και αποβλήτων, όπως οι επίμαχοι στις κύριες δίκες φόροι επί της πυρηνικής ενέργειας, που επιβαρύνουν μόνον τις επιχειρήσεις παραγωγής ηλεκτρισμού με χρήση πυρηνικής ενέργειας και των οποίων κύριος σκοπός δεν είναι η προστασία του περιβάλλοντος αλλά η αύξηση των εσόδων του οικονομικού συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας.

***Επί του τρίτου ερωτήματος***

55 Με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική νομοθεσία όπως η επίμαχη στις υποθέσεις των κύριων δικών, στην περίπτωση που ο περιβαλλοντικός σκοπός και τα χαρακτηριστικά των περιβαλλοντικών φόρων δεν προκύπτουν από τις διατάξεις της νομοθεσίας αυτής.

56 Εντούτοις, από την απάντηση στο πρώτο ερώτημα, και ιδίως από τις σκέψεις 46 έως 51 της παρούσας αποφάσεως, προκύπτει ότι η οδηγία 2009/72 δεν αποτελεί μέτρο σχετικά με την προσέγγιση των φορολογικών διατάξεων των κρατών μελών. Κατά συνέπεια, το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72 δεν εφαρμόζεται σε εθνική νομοθεσία όπως η επίμαχη στις κύριες δίκες, η οποία επιβάλλει φόρους επί της παραγωγής και της αποθήκευσης πυρηνικών καυσίμων και αποβλήτων.

57 Ως εκ τούτου, στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72 έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική νομοθεσία όπως η επίμαχη στις υποθέσεις των κύριων δικών, στην περίπτωση που ο περιβαλλοντικός σκοπός και τα χαρακτηριστικά των περιβαλλοντικών φόρων δεν συγκεκριμενοποιούνται στις διατάξεις της νομοθεσίας αυτής.

**Επί των δικαστικών εξόδων**

58 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαίνεται:

**1) Η αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων, όπως προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/72/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενεργείας και για την κατάργηση της οδηγίας 2003/54/ΕΚ, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική νομοθεσία με την οποία επιβάλλονται φόροι επί της παραγωγής και της αποθηκεύσεως πυρηνικών καυσίμων και αποβλήτων, όπως οι επίμαχοι στις κύριες δίκες φόροι επί της πυρηνικής ενέργειας, που επιβαρύνουν μόνον τις επιχειρήσεις παραγωγής ηλεκτρισμού με χρήση πυρηνικής ενέργειας και των οποίων κύριος σκοπός δεν είναι η προστασία του περιβάλλοντος αλλά η αύξηση των εσόδων του οικονομικού συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας.**

**2) Το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72 έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική νομοθεσία όπως η επίμαχη στις υποθέσεις των κύριων δικών, στην περίπτωση που ο περιβαλλοντικός σκοπός και τα χαρακτηριστικά των περιβαλλοντικών φόρων δεν συγκεκριμενοποιούνται στις διατάξεις της νομοθεσίας αυτής.**

(υπογραφές)